Barcelona, 17 de juliol del 2026

40es Jornades Internacionals per a Professorat de Català (IRL)

El tractament de les varietats diatòpiques en l'ensenyament de català com a llengua addicional

Carme Sureda Alzina

Programa de Doctorat d'Humanitats i Comunicació (UOC)

Lectora a la Universitat de Bristol

University of BRISTOL

Índex

01 Introducció

02 Marc teòric

03 Marc pràctic

04 Reflexió final

01

Introducció

Motivacions

- Lectorat a la Universitat de Bristol (Regne Unit).
- Participar en el debat internacional sobre variacionisme en l'ensenyament de llengües addicionals amb un cas de llengua minoritzada, fragmentada i de mida mitjana.

Objectius

- Revisió de literatura científica d'altres llengües en relació amb la variació lingüística en l'ensenyament de llengües addicionals.
- Reflexionar sobre les creences i les pràctiques del professorat de català com a llengua addicional (CLA) en relació amb la variació diatòpica.

Context

- Ensenyament de CLA a universitats a l'exterior.
- El cas d'exlectores com a prova pilot.

02

Marc teòric

La competència sociolingüística

La competència sociolingüística comprèn el coneixement i les habilitats necessàries per tractar la dimensió social de l'ús de la llengua (Consell d'Europa, 2003, p.151).

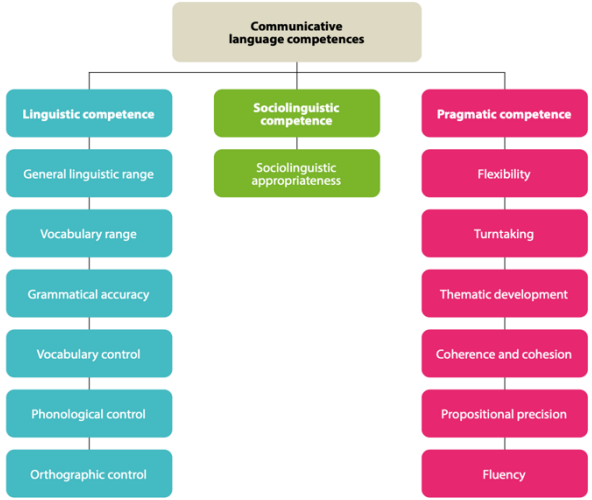

Council of Europe (2020). *Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment – Companion Volume*. Figures 1 i 16. Council of Europe Publishing.

***Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment* (2001)**

"No European language communities are entirely homogenous. Different regions have their peculiarities in language and culture. These are usually most marked in those who live purely local lives and therefore correlate with social class, occupation and educational level. **Recognition of such dialectal features therefore gives significant clues as to the interlocutor's characteristics**" (2001, p. 121).

***Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment - Companion Volume* (2020)**

Understanding ~~a native speaker~~ an interlocutor	
C2	Can understand any ~~native-speaker~~ interlocutor, even on abstract and complex topics of a specialist nature beyond their own field, given an opportunity to adjust to a ~~non-standard~~ less familiar variety ~~accent or dialect~~.

***A Guide to Action-oriented, Plurilingual and Intercultural Education* (2023)**

"Plurilingual education was defined as fostering:a respect for the plurilingualism of others and **the value of languages and varieties** irrespective of their perceived status in society" (2023, p. 9).

La variació lingüística a l'ensenyament de L2/LA

Llengües majoritàries	Llengües minoritzades
Anglès: "global Englishes" i *lingua franca* (Rose & Galloway, 2019) Francès i alemany: pluricentrisme, diversos estats nació (Duchemin, 2017; Milojičić, 2022) Espanyol: panhispanisme i descolonització (Soler, 2024)	Irlandès: varietats tradicionals i post-tradicionals; nous parlants (Ó Murchadha & Ó hIfearnáin, 2018) Basc: euskera batua i varietats locals; autenticitat (Urlaa, Amorrortub, Ortegac & Goirigolzarri, 2016)

La variació diatòpica a CLA

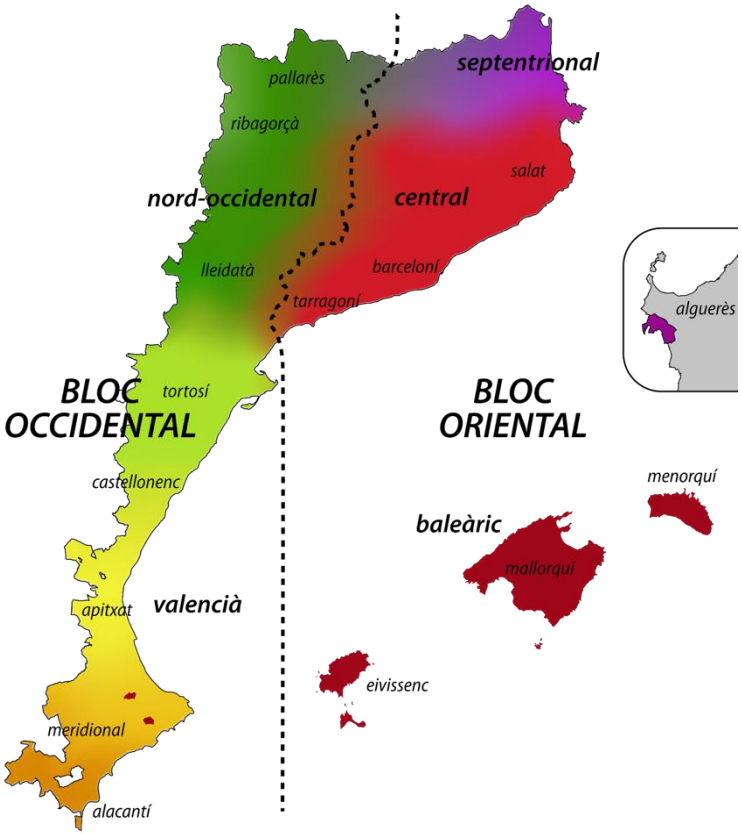

Seguint la divisió que proposà en un primer moment Veny (1984) i que s'ha consolidat amb el temps (Veny i Massanell, 2015, p. 108), es varen reconèixer els sis dialectes següents: **català central, rossellonès, balear, alguerès, català nord-occidental i valencià**.

En mitjans de comunicació i educació formal, la varietat que es difon és l'estàndard, que en el cas del català és **composicional i polimòrfica**.

Els òrgans codificadors actuals en són l'Institut d'Estudis Catalans i Acadèmia Valenciana de la Llengua. Amb la *Gramàtica de la llengua catalana* (Institut d'Estudis Catalans, 2016) (GIEC), la IEC té la intenció que tots els parlants es puguin sentir representats en la varietat estàndard i, per això, té present "fenòmens propis de totes les varietats dialectals" i **pretén "tractar equitativament les varietats"** (Cabré, 2016, p. 14).

En un marc sociolingüístic de la llengua catalana, s'ha investigat la relació de la varietat estàndard i les varietats diatòpiques en diversos casos: en mitjans de comunicació (Ulldemolins, 2019) o en les institucions d'educació primària o secundària dels territoris catalanoparlants (Massanell, 2011), però **no s'ha estudiat en l'ensenyament de català com a llengua addicional**.

03

Marc pràctic

Ideologies lingüístiques i creences

Chapter 9

L2 Learning Is Mediated by Language Ideologies

"Whether we are conscious of them or not, we all hold beliefs about language, about learning, and about ourselves and others as language users and learners. **Our ideologies permeate every action we take"** (Hall, 2018, p. 162).

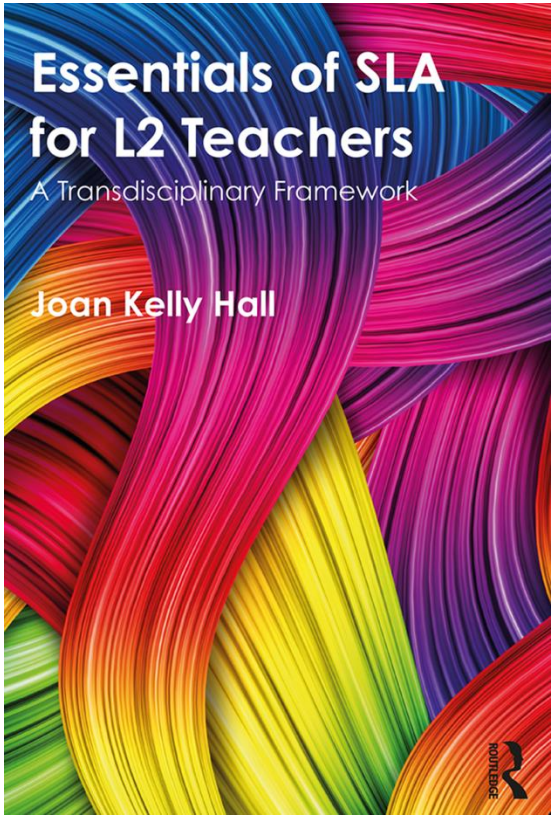

I vosaltres, què pensau sobre les varietats diatòpiques a l'aula de CLA?

- Quin model de llengua feu servir a les vostres classes?
- Diríeu que ensenyau la vostra varietat dialectal a l'aula?
- Heu dubtat mai sobre això?

Universitat de Barcelona. (2026). *[Fotografia de la pàgina «40es Jornades Internacionals per a Professorat de Català»]*. Universitat de Barcelona.

Creences

Mallorquí (Baleàric)	Pallarès (Nord-occidental)	Castellonenc (Valencià)
"Jo entrava a vegades en **conflicte**, no en conflicte, però aquests mínim **moments de dubte amb jo mateixa**, no amb ells, perquè ells normalment no tenen cap problema, però a vegades sí que te genera un dubte, perquè clar, d'una banda vols com ser fidel a sa teva varietat, perquè saps que és una varietat igual de **vàlida** que qualsevol altra i ho creus realment**,** o sigui, ho creus de manera honesta, però alhora **pateixes**."	"Jo crec que si nosaltres ho venem des d'una **normalització** i que ho venem d'una manera que **no és pas difícil**, que tothom és capaç d'entendre, jo crec que també el fet de ser parlant d'un dialecte que no és el central, em fa més fàcil viure-ho i normalitzar-ho i transmetre-ho que una persona que ha parlat català central".	"Una cosa que ha canviat quan jo vaig arribar com a lectora, que jo tenia 26 anys, que **ha canviat respecte a ara, és una mica el complex d'inferioritat de parlar una varietat dialectal que no és el català central.** Però això ha canviat. He crescut i he comprès que el valencià és tan bonic o més que qualsevol altra varietat".
"I pens que és molt **difícil** per tu com a docent fer-ho tot, **mostrar sa diversitat i alhora fer-ho senzill**".	"Has d'explicar que el català correcte, **el bo, estàndard, no és el central.** Que tots són **bons** i tots són **vàlids**. És que hi ha moltes persones que encara es pensen que el correcte és un... No**.**"	"Perquè tenim un **valencià estàndard** que admet *aquest*, i tenim un valencià estàndard que admet *este*. [...]. I jo **crec que és bo i és ric que siguin capaços d'identificar-los.**"
"El repte és aquest, **trobar s'equilibri** entre ser fidel a sa teva varietat, mostrar sa diversitat que hi ha i presentar-la com una **cosa bona**, que ho és".	"Crec que s'ha de **trobar una mica l'equilibri** entre allò que dèiem, entre dir la veritat, mostrar les coses que existeixen i no **sobrecarregar** els aprenents, sobretot en **nivells inicials**".	"Què fem? Posem tres columnes i ho ensenyem tot tres vegades? No seria pràctic. **No seria pràctic** i seria un **mareig** pels estudiants, sobretot als **nivells més baixos**."

Pràctiques

Mallorquí (Baleàric)	Pallarès (Nord-occidental)	Castellonenc (Valencià)
"Però tot allò que s'acceptàs perfectament en **registre formal** sí que **ho intentava mantenir**. Aleshores **era com un terme mig entre parlar, igual que parlaria amb mon pare, o fer un canvi a un altre dialecte, que ells poguessin sentir més proper**. Era com un terme mig. Jo mantenc que és el meu dialecte, però sí que tot allò que és més de registre informal ho adaptava."	"**No m'han vist dubitativa** i no he dubtat en cap moment perquè **no em podia sortir del nord-occidental**. És a dir, jo puc imitar altres varietats dialectals, però no soc **consistent**, i no puc tirar tot un semestre fent classes parlant català central."	"Jo entrava a l'aula i j**o canviava a una varietat dialectal molt estandarditzada amb una fonètica valenciana.** Això sí, perquè els resultava més senzilla la fonètica valenciana que no pas la catalana, però **amb terminacions verbals catalanes.**"
"**Per què posava els enunciats jo en català central?** Els hagués pogut posar en baleàric i ja està no?"	"Jo **no** em posava a dir mira, *parlo* vinga, va, al País Valencià *parle*, al Balear... En **nivells inicials**, no ho feia."	"No seria el meu, però sí que **seria un dialecte que està un poc a camí del que seria la majoria dels materials que tenim al nostre abast**, però amb una fonètica que a mi em resulta més fàcil i, a més a més, no només a mi em resulta fàcil".
"Jo crec que els devia donar, o bé, directament **s'opció en català central,** probablement, i ho comentava com in situ, en veu alta, o potser **els donava dues opcions com amb barres, no? *Menj*, barra, *menjo***. Però no sempre ho incloïa tot, no."	"Clar, **no sé què hauria fet si jo fos balear, o si fos valenciana, i al material no sortís**. Jo crec que és una mica més difícil de decidir, perquè clar, si et surten **primeres persones** a les primeres classes i a tu instintivament tu diries la solució d'aquell exercici d'una manera, i estàs corregint alguna cosa i et surt una altra solució, realment no sé com... **No m'ho vaig haver de plantejar mai**, clar."	"Doncs la **pronominalització valenciana** és molt **més senzilla** que la catalana. Llavors jo dic, no us capfiqueu, anem a fer-ho així. Llavors **sí que és veritat que hi havia aquí un mix de tot**, però també sempre per facilitar-ho."

04

Reflexions finals

Reflexions finals

• Cal entendre el context sociolingüístic per integrar-lo en l'ensenyament de llengües. La competència sociolingüística també s'ha de planificar.

• L'estudi variacionista del català s'ha d'investigar en aplicacions pràctiques, com en l'ensenyament de LA.

• A CLA és necessària la reflexió sobre el model lingüístic que s'utilitza i es mostra a l'aula.

• A les aules de CLA de les universitats a l'exterior hi ha una complexitat afegida: no hi ha un model referencial concret al territori on s'ensenya.

Institut Ramon Llull. (2025). *[Fotografia de la notícia «Oberta una nova convocatòria de selecció de professorat d'estudis catalans a l'exterior per al curs 2025-2026»]*. Institut Ramon Llull.

“Jo crec que mirar-nos el que fan altres llengües ens pot servir. No mirar-nos sempre el melic i pensar-nos que nosaltres som més exòtics, més diferents, millors o pitjors que els altres. És a dir, totes les llengües tenen varietat.”

“Llavors, crec que mirar altres llengües, com amb la certificació o com amb altres temes, ens pot servir per inspirar-nos. Com ho fan les altres llengües, potser des de fa més anys, i com ho podem fer en català. Crec que això també podria ajudar-nos.”

Bibliografia

Cabré, T. (2016). De la descripció a la norma: El model de llengua de l'Institut d'Estudis Catalans. A Institut d'Estudis Catalans, Secció Filològica, *Gramàtica de la llengua catalana* (pp. xiii–xv). Institut d'Estudis Catalans.

Consell d'Europa (2003). *Marc europeu comú de referència per a les llengües: aprendre, ensenyar, avaluar*. Generalitat de Catalunya.

Council of Europe (2001). *Common European framework of reference for languages: Learning, teaching, assessment*. Council of Europe Publishing.

Council of Europe (2020). *Common European framework of reference for languages: Learning, teaching, assessment – Companion volume*. Council of Europe Publishing.

Council of Europe (2023). *A Guide to Action-oriented, Plurilingual and Intercultural Education*. Council of Europe Publishing.

Duchemin, M. (2017). Les représentations associées aux français nationaux, aux espaces géographiques et aux locuteurs dans les manuels de français langue étrangère et de français langue seconde: étude comparée entre la France et le Québec. *Canadian Journal of Applied Linguistics / Revue canadienne de linguistique appliquée*, *20*(2), 51–70. https://doi.org/10.7202/1042676ar

Hall, J. K. (2019). *Essentials of SLA for L2 Teachers: A Transdisciplinary Framework*. Routledge. https://doi.org/10.4324/9781315181271

Massanell i Messalles, M. (2011). *Permeabilitat del català nord-occidental a l'estàndard mediàtic i educatiu: El cas de l'Alt Urgell*. Institut d'Estudis Catalans.

Milojičić, V. (2023). Deconstructing the myth of Standard German: Navigating language ideologies in the L2 German university classroom. *Foreign Language Annals*, 56, 453–479. https://doi.org/10.1111/flan.12665

Ó Murchadha, N., & Ó hIfearnáin, T. (2018). *Converging and diverging stances on target revival varieties in collateral languages: the ideologies of linguistic variation in Irish and Manx Gaelic*. Journal of Multilingual and Multicultural Development, 39(5), 458–469. https://doi.org/10.1080/01434632.2018.1429450

Rose, H., & Galloway, N. (2019). *Global Englishes for Language Teaching*. Cambridge: Cambridge University Press. https://doi.org/10.1017/9781316678343

Soler Montes, C. (2024). Prólogo. A F. Moreno Fernández, *Variación lingüística en el aula de español: La diversidad de la lengua*. Difusión.

Ulldemolins Subirats, A. (2019). Integració dels dialectes occidentals a l'estàndard formal televisiu. *Llengua i Literatura*, 29, 7–30. https://raco.cat/index.php/LlenguaLiteratura/article/view/359811

Urla, J., Amorrortu, E., Ortega, A., & Goirigolzarri, J. (2016). Authenticity and linguistic variety among new speakers of Basque. A V. Ferreira & P. Bouda (Eds.), *Language documentation & conservation special publication*, 1–12. University of Hawai'i Press.

Veny, J. (1984). *Els parlars catalans* (3a ed.). Moll.

Veny, J., & Massanell, M. (2015). *Dialectologia catalana: Aproximació pràctica als parlars catalans*. Universitat de Barcelona; Universitat d'Alacant; Universitat de València.

Gràcies!

Carme Sureda

csuredaalzina@uoc.edu / c.suredaalzina@bristol.ac.uk

University of BRISTOL